

SE HÁZ, SE LÁNY!

Elbeszélés.

HALOMFI-TUL.

(Vége.)

Kondor táblabíró nem hiában közelíté meg a nyolczvan esztendő. Igen jól tudta ő az élet furcsa bonyolódásait, mellyeknél, ha tőle függött, mindig két három vezérfonalat szokott választani, mellyek közül ha egyik nem, a másik bizonyosan jó utra segitendi a' kelepczébül. Most is volt ő illy elővigyázati gondossággal. A' szükséges kölcsön végett Bokody ügyészen kívül, kihez eleinte csupán nagybátyja gazdagságának tudomása, utóbb pedig a' szerelemvel csatolá, — több másoknál is kopogtatott a' fortélyos öreg. Nem örömet látta volna, ugyanis, hogy a' családi házat, melly egészen meg volt terhelve adóssággal, egyik békétlen hitelező bíróilag elfoglaltassa, 's így a' többi hitelezőt is fölizgatván, táblabíró urat a' budai ház birtokátul elejtse. Mert — már csak ki kell mondanom világosan — a' Bokodynak megvételre ajánlott ház Kondor táblabíróé volt, mellyet a' kölcsön által a' már bejelentett executio-tul kell vala megszabadítani; 's a' színlett nagylelkűség, — lépes vessző, mellyen a' madarat megfoghassa.

Azok között, kiket Kondor táblabíró, 's fia, Lottinak atya, becsülettel kilépett granátos hadnagy, a' budai háznak 's a' család hitelének megés föntartása végett, terve kivitelében eszközül választott, Bokodyn kívül bizonyos Lőcse agglegény is volt. — Ez, hivatalánál fogva, annyi jövedelemmel birt, hogy minden évben legalább is 8—10 ezer forintot meggazdálkodhatott. Ennél fogva méltán csudálnók, hogy negyven éves korában is egyedülségben élt; hogy semmiféle tünder magához nem bájolta őt, vagy inkább — jövedelmét. Igen, ez utóbbit sokan ohajtották volna magokénak; de nem egyszersmind őt magát is, mert törpe termete, hályogos bal-szeme, bibircsós orra 's félrevonított szája olly kiállhatlanná tették tekintetét, hogy minden más visszavoná magát körébül, csak az nem, kit ugyszólván a' véginség kinszerite hozzá ragaszkodni.

E' férfiuval lépett be egyik délután Lotti atya a' szobába, hol Bokody éppen szerelmi enyelgés

közt mulatott. Mint házuk egyetlen barátját mutató be őt az apa, leányának. Bokody jelenlétéül tudomást sem látszék venni akarni, 's miután egy ideig kizárólag barátjával 's leányával beszélgett, Bokody közbeszólásait pedig figyelmetlenül mellőzé, Lőcsével együtt más szobába távozék.

Bokody sértve érzé magát a' kitünő mellőztetés miatt. Lotti minden kérlelése sem nyomható el boszuságát, 's néhány percz mulva oda hagyván a' házat, fölteve magában: soha nem menni többé Kondorékhoz. Azonban két napnál tovább nem türheté az elmaradást. Legyőzhetlen erő voná a' Bálványutca felé; 's mindaddig bolygott a' nagyvásártér oldalain, míg végre, szíve sugalatának hódolva, új látogatásra határozá el magát. — Dobogó szívvel közelített az ismeretes házhoz, mellynek egyik ablakából, a' felig nyitott 's kitért redőnyök közt, Lotti fejét vélte megpillantani, melly, midőn már ő egészen közel jött, egyszerre láthatlanná lön.

A' kisasszony nincs itthon, 'szólt egyik cseléd a' házba lépett Bokodynak, ki az ablakon át sutogást vélt kihallani az utcára, midőn a' ház előtt jött vala. — Hát a' tens urak? kérdé megütközve Bokody. — Ők sincsenek itthon, válaszolt a' cseléd; mindnyájan a' budai hegyek közé rándultak ki; meg sem jönnek késő estig.

Bokody gondolkodva állott egy pillanatig, azután szótlantul visszafordult. Távozása közben gyakorta visszatekintgetvén, ismét az előbbi főt sejté látni a' redőnyök között.

Kétség, a' szívnek legkegyetlenebb hóhéra. — Mint a' kinzás korszakában a' könyörületlen bakó, ki a' sulyosított itéletü rab tagjait tüzes vasfogóval csipdezé, ugy marczangolja ez a' reményvesztett szívet. Bokody nem tudta soká túrni gyötrelmeit. Mennyire közönbös volt előbb a' nő-sereg iránt, olly szenvedélyesen lángolt most annak egyik csillagáért, a' valóban szeretetre méltó Lottiért. Bizonyosat vágyott tudni: valljon viszonztatik e szerelme, 's nem vetnek e gátot komoly házassági szándokának az apa és nagyapa. Másnap tehát a' szokott időtájon ismét látogatóba ment, 's szerencséjére, egyedül találta csak hon Lotti kisasszonyt, ki őt a' szokottnál sokkal nyájasabban fogadá. — Szoba jött egyebek közt a' tegnapi mulatás is a'

budai hegyekben. Lotti kisasszony őszinten megvallá, hogy egész délután otthon volt; hogy a' cseléd, atya parancsa következtében mondá az el-lenkezőt; 's hogy ő volt légyen az, ki jötte 's távoztakor a' redőnyök közt kitekintett. Illy nyilatkozás után lehetlen volt Bokodynak annyi erőt venni magán, hogy szívét Lotti előtt egészen ki ne tárja, 's szerelme viszonztatásaért ne esdekeljen. E' pillanatban jött meg az atya, 's leányánál találván Bokodyt, nem éppen kimélő kifejezésekkel adá annak tudtára neheztelését a' miatt, hogy az ő hon nem léteben látogatást fogad el; Bokodynak pedig — e' hamarkodáson való megütközését, mi szerint az illy sűrű látogatások még kissé korán valók; egyebiránt ismét magokra hagyá a' szerelmeseket, kik e' boldogító viszonyt veszélyeztetve látván, jövendőre Lotti barátnéjánál határozzák a' találkozását.

Hideg, megfontoló ész tervei is gyakran gemsemmisülnek. Mennyivel inkább tehát a' lángvérű szerelmeseké!

Elmult végre a' Bokody nagybátyja által kikötött határidő, 's a' szerelmes ügyész pontosan megjelent a' két hét utolsó napján nagybátyjánál. Beszélgetésök rövid ideig tartott, 's Bokody vizsgálatlanul, lesujtott lélekkel ment tova.

Mint időközben a' két Kondor magaviseletébül kitanulható: Lotti kezét csak a' kölcsön-szerzés föltétele alatt reménylheté. 'S most már e'hez semmi kilátás nem volt; ha csak tulajdon jószágát hirtelen zálogba nem vetendi; mit, egyéb mód nem lévén, hajlandó is vala véghez vinni. — E' határozattal ment Kondorékhoz, a' kellemetlen hirt tudatni.

Lőcsét ismét Lottinál találta. — Mindenekelőtt az öreg táblabíróval kívánt beszélni. Ez, szintolly egykedvűleg fogadá a' visszautasítást, mint Bokodynak azon ajánlatát, hogy tulajdon jószága elzálogosításával szerzeni meg a' szükséges pénzt.

Már késő, ugymond Kondor táblabíró, — miután Bokody ajánlatát végig hallgatá; — az alkut ötöd nap mulva meg kellene tenni; 's Bokody ur nem képes már illy rövid idő alatt jószága elzálogosítása által pénzt szerezeni. Azontul pedig már egyikünknek sem használ. — Sajnálom, hogy nagybátyja köszívüségé miatt, ohajtásom szerint meg nem alapíthatom szerencsésjét.

Bokody a' lehetlent is örömet lehetségessé hitette volna önmagával és Kondorral e' pillanatkor, mert Lotti kisasszony hangjai csendültek meg fülében. Pedig, ha Bokodynak a' körülmények kedvezni akarnak: ötődnap mulva csakugyan előteremtheti a' pénzt; 's ekkor minden jó renden van. Igy hát nem csudálkozhatni, ha ő tovább is ujdón föltétele mellett maradt, 's miután ötöd nap mulva 17 ezer forinttal leendő visszatérése iránt Kondor táblabíró urnak ünnepélyes fogadást tön, Lotti kisasszonytul is elbucsuzék; 's minden készület hirtelen megtevén, még aznap elutazott.

Kit egy ér, több is ér; azt tartja a' közmondás. Bokody ez ugyancsak beteljesedett. Utjában hamar ráesteledék. Kocsisa nem igen tudá az utat; ő maga, zsigbadt lelke mintegy önmagabani kinyugvást keresvén, álomba merült. Egyszerre zuhanat és fájdalom riasztá fül. Mindenesül egy árokban fetrengtek. A' kocsi összezuzatott, 's Bokody irgalmatlanul megsujtva érzé vállát. — Bosszuságnak 's okoskodásnak utójára is csak az lön vége, hogy a' hajnalt türedelmesen be kell várni, 's akkor a' legközelebbi helységbül kocsit szerezni.

Illy éjszaka, minőt Bokody ez alkalommal átviasztott: csak szerelmeseket nem ejt kétségbe.

Valahára szürkülni kezdett, 's Bokody, kocsisának az alig negyed-óránnyira fekiudt helységbe kellett mennie, hol végre az emberséges ispánnál csakugyan kapott egy kocsit, mellyen Bokody, visszatérteig a' magáét csináltatás végett mintegy zálogul hagyván, tovább utazott.

Másodnap déltájon jószágára ért; azonban, legnagyobb megütközésére, elutazottnak hallá ama' birtokos társát, ki felül biztosan hívé, hogy jószágát zálogba veendi. — Most mihez fogjon, illy rövid idő alatt! Harmad nap mulva ismét Pesten kellene már lennie. 'S ki tudja mikor jó meg az, ki neki a' szükséges 17 ezeret megadná! — Kétségbeesés közt veté magát újlag a' kocsiba, 's mint koldus járá be a' környéken mindazokat, kiktől jószágára pénzt kaphatni remélt; de mindenütt e' pár szóval fogadák 's ereszték el: — valóban nincs!

Az illy módon meglátogatottak egyikénél tudtára esett, hogy birtokos társa, szomszédmegyei rokonaihoz ment látogatóba. Tehát, a' végsőt is

megpróbálandó odahajtatott. — Ha őt itt megtalálja, 's vele dolgait hamar végezheti: még jökor fogott volna visszatérni Pestre; azonban ezuttal minden léptén átok látszék feküdni. A' birtokos társ, rokonival együtt harmad nap előtt a' megyei tisztválasztásra ment; 's mindnyájak visszajövetele bizonytalan idejű volt.

Mihez fogni illy viszás körülmények közt? Tovább is nyomozni e őt? vagy mindenrül lemondva önmegtadással visszatérni? — Bokody az elsőt választá. „Rajtam ne muljék;“ — kiálta elszántan; „isten látja lelkeket, én mindent megtevék, ha mégsem érhetem czéломat: legalább nem lesz mit szememre hányni önmagamnak;“ 's — lövésztében a' tisztujtási mezőváros felé hajtatott, hova késő éjjel érkezett meg.

Birtokos társa, kit másnap korán reggel fölkeresett 's zaklatott álmából: hajlandó volt kiváratát teljesíteni; azonban még előbb haza kellett volna menniök. Bokody előadá nagyjából utjának sürgetőst voltát, 's végre egy segítették a' dolgon, hogy birtokos társa helyben hitelre fölvetett pénzből fizeté le a' zálogos öszvetet.

Bokodynak tehát kezében volt a' kivánt 17 ezer; de másnap már Pesten kellett volna lennie; mi lehetlen volt, — mit ő azonban mégis eszközölhetőnek hitt. — Ha valaha, most kivánt volna magának szárnyakat, vagy lég-hajót, vagy tündéri hatalmat: pár pillanat mulva otthon teremhetni. Ezek nem létében úgy vélt magán segíthetni, hogy a' futásokról e' vidéken leghiresebb lovakat megvásárlá, 's vesztüket nem tekintve, visszautaztában őket a' megszakadásig kergetteté. —

Az alatt, míg Bokody pénz után járt, Pesten, Kondoréknál rendkívüli dolgok történtek. Lőcse szerelmet vallott Lotti kisasszonynak, mire ez, szegényke, atyja által már előre tudósítva 's válasza iránt parancsa által elkészítve, tagadó választ adni nem bátorzkodott. — Éjt és napot siránkozással tölte, 's szabadító angyalokint várta Bokodyt, ki őt sem elutazása okáru, sem visszajövete idejéről nem tudosíthatá. De végre ő benne helyezett bizodalma is ingadozni kezdett, részint, mert az összekelés napja mindinkább közeledett, részint mert atyja mindenképp igyekezett, őt emlékeztetébül

kiirtani, 's mint csalárd hitegetőt, hazug lepken-dezőt, vele megutáltatni.

Mi könnyebb, mint szülei iránt engedelmes szívű lánykát, ön érzelmei elfojtásával is akarátja teljesítésére birni, olly atyának, ki a' valódi boldogságot nem ismeri, vagy azt a' külfénynek, a' világ hiúságainak fölálodni kész? — Lotti is engedelmeskedett. Mint ártatlan kised, anyjának koporsaja mellett: olly fájdalomtalan, vesztességét nem érezve, térdelt Lotti az oltár előtti zsámolyon, 's öntudatlanul mondá el az oldalánál térdelt völégényt tárgyzó kérdésre — „szeretem.“

Az esküvés gyertyavilágnál történt; 's hon lakoma várá a' visszatérendőket. A' vendégek száma csak tizenhatra ment, 's az egy menyasszonyon kívül mindnyáján volt kisebb nagyobb nyoma a' vigadni akarásnak. — Egy borpiros vendég épen ismét az uj házas pár éltetése végett emelé föl mély öblü poharát, midőn az ablak alatt kocsizőrej 's állapotás hallatszék, 's míg a' két Kondor sejtőleg egymásra pillanta, — poros úti ruhában egy férfi lépett a' szobába.

Mindnyájoknak elállt a' szava. A' vén Kondor találta föl magát először, 's Bokody későn érkezten sajnálkozva, őt egyszersmind nászvendégnek marasztalá.

Ezzel Bokody mindenekrül értesítve volt. Szemei, mellyek a' menyasszonyilag ékesített Lottin csüggték, igazolák a' történetet; 's ő szintolly szótlan hagyá oda e kin-harlangot, mint belépett.

Utóbb kitudá Bokody Kondor táblabiró szövevényes ármányát, a' megvásárlandó 's holta után nagylelkűleg birtokába ereszteni ígért ház felül; 's ez enyhíté némileg azon fájdalomt, mellyel, kivált visszaérkezése első napjaiban, szeretett Lottija elvesztését gyászolá.

REMÉNY-SZÓZAT.

Pájer-tül.

Vándor-pályám' derült égn
Egy édes szende nap pirúlt
És nappalom dicső delén

Az üdvezítő kéj virúlt; —

De, ah! minkint a' nyugti nap szokott:
Enyém is — a' hű lány — leáldozott.

'S erénye még — szent fényivel

A' sírtól visz-sugárt vetett,

'S keblembé' szűm könyűivel

Szelíd szívárványt képezett:

'S közüle, ah! kisúgá angyalom —
Hogy őt' még én az égbe' bírhatom!

LITERATURI VILÁG.

Kunoss-tul.

Ujdonságok. Előttünk fekszik Joo urnak lapjaink 32ik számában érintett 's' e napokban hozzánk érkezett „Hét Lapok” című folyóiratának öt első száma.

E' folyóirat általános célja, a' mesterségek tökélesbülésére vezető ismeretek 's' e' részbeni jó izlés terjesztése; a' honi műszorgalom és ipar növekedésének munkálása; egyszersmind a' kézművesek műveltségének előmozdítása; oly czélok, melyeknek szellemet, üdvössébet, ember, hazát, 's' író, alig tűzhet ki egyszerre magának; mert igazán tartja a' szerkesztő által választott jelmondatot, hogy szorgalom, műveltség, erkölcs és nemzetiség nem annyira fő eszközei, mint inkább nemzői a' nép boldogságának. Cikkelyei tartalmából ítélve, alapos tudomány, férfias szorgalom 's' honához ragaszkodó szellem bélyegzi a' szerkesztő újonnan megkezdett pályáját, mellyen in őt legbensőbb örömmel üdvözljük. — Szerettük volna ugyan, mind saját, mind a' köz ügy érdeke tekintetéből, hogy lapjai honunk középponti városainak valamelyikében indultak volna meg, mivel itt sokkal több eszköz leendet vala kezénél, kitézött célját minél biztosabban érhetni, 's' mert, mint látjuk, lapjaihoz mellékelt rajzait különben is Pesten kell, vagy leglább kellett metsznie: miután azonban viszonyai őt, mint hisszük, Egerhez köve tartják, nincs egyéb kívánságunk, mint: a' vidéki városokban keletkező lapok ellen uralkodni szokott idegenkedést legyőzve tudni, 's' a' hosszú életre méltó folyóiratot minél virágzóbb karban szemlélni. E' végre, ha készséges javaslatunk idő utáni nem volna, czélszerűnek talánók: lapjainak minél általános megismertetése 's' kedveltetése tekintetéből, mire azok valóban érdemeseknek mutatkoznak, honunk szabad királyi sőt népes magyar mező-városai hatóságához is példányokat küldözni, 's' az illető előljárókat pártfogolás, és a' kebelbeli művészek 's' kézműveseknek ajánlás végett, bizodalmasan fölszólítani. — Sokan lesznek, hisszük, az illyképen fölszólítandók közül, kik illy vállalatnak, — minő egy józan írányu folyóirat kiadása — sem egyesekre sem az egészre nézve, jótékonyagát 's' az anyagi jólét eszközlésénél sürgetősb voltát fölfogni, megérteni, nem tudják vagy nem akarják, 's' így a' hozzájuk intézendő fölszólítást, alig olvasottan félrevertendik, 's' róla többé meg sem emlékeznek; de hisszük, találkoznak olyanok is, kik annak nyomosságát érezvén 's' méltatni tudván, saját ügyök gyánant tekintendik, 's' a' bennök helyezett bizodalomnak megfelelni iparkodandnak. — Hogy illyenek minél számosabban legyenek: hazafai ohajtásaink egyike.

Napokban hagyá el a' sajtót Landerer könyvműhelyében Szigligeti Eduard „Gyászvitések” című négy felvonásos drámája, melly nyár-elő (június) Sikan elősőr szinpadra, 's' több literatúra-barát által aláírás utján összeadott pénzen bocsátaték sajtó alá. A' darab ismertetését 's' bírálatát, a' szini előadás szerint, lapjaink 22, 23 és 24ik számainak „literatúra világ”-a közle.

Ugyan illy módon került sajtó alá az ezt rövid nap mulva elhagyandó „Macseri Bán” című öt felvonásos szomorujáték Vörösmarty Miháltul.

Talózat. Szilasy János, mint a' pesti theologiai kar dékánja, ugyanennek nevében, Horváth József néhai kalocsai kanonok alapítványából, a' bold. alapítónak czéljával egyezőleg 250 ezüst forintnyi jutalmat

hirdet az 1839iki aug. 28-aig beküldendő legjobb pályamunkára, melly a' következő kívánatoknak legpontosabban megfelelő: —

1) az engedelmesség természetét 's' nemef, különböző módját 's' lépesőt, korunkhoz alkalmazva, a' közeletről előterjessze; azután annak gonoszságát megmutassa, 's' ama' rossz következtéseket, melyeket az engedelmesség már szült, vagy szülhet és idővel bizonyosan szülni fog, előszámlálja; végre pedig az engedelmesség okait fölföldözze, 's' ezen okok' elhárításának módját leírja. Ellenben

2) az engedelmesség' értelmét meghatározván, annak kötelező 's' indító okait nyomasan előadja; 's' valamint a' kötelező okokkal ellenkező kétségeket 's' kifogásokat megczafolja, úgy az indító okok' akadályait elhárítja. Mivel pedig a' nemzet- 's' honszeretet és az anyaszentegyházhoz viseltető fíui tisztelet méltán az engedelmesség' indító okai közé számítatik; fejtesse ki: mi érték a' nemzet- 's' honszeretet és az anyaszentegyház iránti tisztelet által? és mi nem tartozhatik ezek' körébe? Végre mutattassék meg, hogy nemzetünket 's' hazánkat tartozunk szeretni; az anyaszentegyház iránt pedig köteleességünk tisztelettel viseltetni.

HIRKALÁSZOK.

Milano, aug. Sikan 1838. Édes barátom! Végre tehát itt volnánk utazásuk czélpontjánál, a' művészet 's' különösen az ének és hangszat művilágának legfényesebb csarnokában; de mit ér, ha annak műteremébe nem léphetünk, ha művészet-sovárlélekünk egy villanatnyi éldeletet sem nyujthatunk; mert itt tartózkodásunk ideje csak tíz nap határozaték. 's' mi, épen a' Scala-színház megnyitása előtti nap, kénytelenítettünk távozni a' dal-színészet paradicsomából. Mennyire fáj ez nekünk: igen fogod tudni te, ki belsónket eléggé ismered. Minek tehát szavakat vesztegetni. —

Későbbi tudósításaink vételégis is élj boldogul.

EGRESSY ÉS HAVI.

Pozsony. Városunkban a' szokott mód szerint folynak mindenek. Ligeünk, az ugynevezett A u, folyvást élénken látogatatik; jobban 's' kivált a' főrendű hölgyek által, az ennek csarnokában tartatni szokott katonai muzsika; az Arenára olly rossz az ezrtendő, hogy már egyszer fel is kelte hagyni az előadásokkal. A' mi igen szemebetűnő 's' bosszantó e' ligeti látogatásoknál, az, hogy Pozsonynak a' ligethez vezető, legjártabb, 's' a' hiddal közvetlen kapcsolatban álló főutczája olly felette tisztátalanul tartatik, hogy épen ezen utca etető, abrakoló helye a' fuvarosoknak, kik annyira ellepik gyakran 's' épen a' járda részén (mert az utca csak egyik oldalon van négyszögköveze, mint általában minden utczánk) az utczát lovaikkal, kocsjakkal 'stb., hogy a' pozsonyi „elegans világ”-nak melly kocsin, lovon, gyalog leginkább itt jár el, tolongva kell magát áttörnie féltalas kocsisokon, rugdalozó bogaras lovakon, szeméthalmokon 'stb. Nem lehetne e, sokszor gondolkodám magamban, ezeknek más helyet kimutatni? nem lehetne e a' városi szemét kihordatását haszonbérbe kiadni, mint telen a' hókítakarítást, melly szintolly szép és dicséretes vállalat, mint diszletlen és bosszantó az, midőn a' szép, vagy, koronázási 's' országgyűlési város' utczái olly szemetesek, mintha a' vessző csak iskolás gyermekek' számára termett volna nem pedig utcatisztogatásra! — A' viszonzlástig, nyájás olvasó!

B. M. F.